

ložno učiteljstvo s tem brezmiselno tira v nevarnost, da pobere za učenci rdeče ali umazano-rumene mrčese, kateri poslednji bi za dolgo časa (če ne za zmirom) uničili osebno čast učiteljevo in še bolj učiteljčino, ako bi se morda na poti domov našla ostudna žuželka na suknji, krilu ali v laseh. Kjer ni prostora za stole okrog šolske mize, naj bo skupščina v pisarnici ali kabinetu, v privatnem stanovanju zopet ne, ker bi dotičniku lahko predbacivala njegova družina, da ji opravo pokvarja, da jo moti v mirni posesti etc.; a učiteljstvo zopet ne more ondi prosto zborovati, ako so vrata le priprta in — četudi so zaprta — se skozi nje ali tanki zid sliši, s tem pa je pokopana konferenčna tajnost.

Konference naj so vsestranske! Šolstvo z vsemi svojimi priteklinami odsevaj agilnim skupščinam. Tu se obdeluj pedagogika, šolsko gospodarstvo, v kolikor je v dotiki z učnimi sredstvi, tu se naj prijavljajo prošnje, nasveti in želje, opombe in pritožbe, ako ni pritožne knjige in če niso ustne izdale. Konference so ono polje, po katerem bi jaz cenil rodovitost šolskega ozemlja in mislim, da se ne motim, če rečem, da bodo prišli časi, ko bodo po konferencah sodili razvitek istočasnemu šolstvu, kakor sodijo sedaj kulturo pokrajinam po velikosti porabljenega mila. V posnetek povedanega stavim končno ta nasvet:

I. Krajne konference se imajo v bodoče vršiti v posebnih sobah; kjer to ni mogoče, naj se v osnaženo šolsko sobo postavi okrog mize toliko stolov, kolikor členov šteje skupščina.

II. Okrajne učiteljske konference naj bodo vsako leto na drugem pripravnem kraju; deželne skupščine naše pa naj se zaradi resnosti časa, v katerem živimo, sklicujejo če že ne vsako tretje, vsaj vsako šesto leto.

Shod spodnještajerskega učiteljstva v Celju.

II.

Gospoda moja! Premišljujočim bedno stanje učiteljskega stanu, se nam vsiljuje nehote vprašanje: Ali plačujeta dežela in država svoje uslužbence sploh tako slabo, živijo li drugi uslužbenci, s katerimi bi se

je vsak po dvoje, troje piščalij, na katere so godli, pihali in piskali tako energično in virtuožno, da so ti glušela ušesa!

Oj koliko piščalk in piščali potovalo je v mojo nenasitno omaro, kar pa ni vse nič pomagalo — vsak napravil si jih je pozneje še enkrat toliko! — Prigodilo se je, da je prišel paglavček takoj v odmoru delati nov instrument, na kar je zapadel konfiskaciji za teden dni tudi pipec.

Nerad sem konfiskoval jestvine, a čestokrat se le ni bilo mogoče temu ogniti, in čuditi sem se moral ob takih prilikah, kolike zaloge češpelj, krljev in orehov so prihajale pri otrocih premožnejših staršev na dan. Pač so morale biti otroške oči večje, kot njihov želodec, zakaj da bi bil zadnji zmožen tolike razteznosti, da bi bil spravil vso tako zalogo pod svojo streho, je vendar-le dvomljivo.

Kritična dneva sta vselej dneva o sv. Miklavžu in na pepelnico. Takrat pa mora učitelj na vsak način zatisniti oboje očij skoraj popolnoma, ako noče, da bi prihajali na mizo konjički z obligatno piščalko, mične trolke, črni parkeljni ali celo mastni „krofi“ in drugo pecivo.

(Dalje prih.)

mogli učitelji tako po svoji naobrazbi kakor po svoji važnosti primerjati, tudi tako ubožno?

O, nikakor ne! Ne v deželni, pa tudi ne v državni službi ni človeka, ki bi za svoje delovanje bil razmeroma tako slabo plačan kakor učitelj. So slojevi človeške družbe, ki so za svoje poslovanje, ki ne donaša človeštvu večjih koristi, ki ne tirja posebne stanovske naobrazbe, ne večjih duševnih in telesnih sil kakor naše, znatno bolje plačani. To so med drugimi n. pr. državni in deželni uradniki XI. do IX. činovnega razreda.

Da dokažem to trditev, si bom dovolil njih delovanje in istega važnost za človeško družbo kratko primerjati z našim, a izjavim že naprej, da mi niti na um ne pride, žaliti ali poniževati častiti uradniški stan.

Začnimo pri naobrazbi.

Marsikateri teh uradnikov ne investira za dosego svoje službe in ž njo zvezane plače nikakoršnega kapitala, ker mu zadostuje vojaški certifikat, drugi pa veliko manj kakor učitelj, ker potrebuje samo nižjo gimnazijo ali nižjo realko, tedaj naobrazbo, ki omogoči učiteljskemu pripravniku šele vstop v I. letnik učiteljskega. Njih delovanje v uradu ne zahteva posebnega duševnega ne telesnega napa, ker se omejuje večinoma na izvrševanje obstoječih fakt in činov, katere so že drugi uredili in ker nimajo mnogo osebnega opravka s strankami.

Oni se po svojih stanovskih lastnostih nimajo brigati za blagor in napredek človeštva, ampak morajo le točno izvrševati svoje stroge predpise. Oni nimajo računati z nobeno individualnostjo, njim so vse stranke enake.

Oni so uradniki le v predpisanih uradnih urah, zunaj urada so lahko povsem privatni ljudje, ker jim za izvršbo svojega vsakdanjega dela ni treba nikakoršne priprave in lahko vse uradne stvari v uradu rešijo. Česar en dan ne zmorejo, odložijo lahko za drugi dan. In če imajo gg. uradniki na dan nekoliko več uradnih ur kakor učitelj, je to le na videz večje obremenjenje, ker, kakor smo videli, opraviti more učitelj skoraj samo polovico svojega posla v predpisanih uradnih urah.

Njihovo uradno delo ima torej jako malo produktivitete in skoraj nikakoršnega vpliva na razvoj človeške omike.

Zunaj urada žive ti gg. uradniki večinoma zase in se navadno ne udeležujejo javnega delovanja, če so pa členi kakih društev, ostanejo skoraj zmeraj le pasivni.

Posebno za probujo naroda ne morejo in vsled svojih višjih vplivov ne smejo mnogo storiti.

Poslovanje teh gg. uradnikov, ki so velikanski državni upravi sicer neobhodno potrebni, torej glede svojih koristi in svojega vpliva na človeštvo ne nadkriljuje našega, ono ne zahteva niti tolike naobrazbe, ne toliko duševnega in telesnega napa kakor naše, in vendar uživajo ti gospodje, ki živijo še vrhu tega le v večjih krajih, nepri-merno večjo plačo kakor mi.

Njihova najnižja plača brez doklade je ravno toliko kakor naša v I. plačilnem razredu, t. j. 800 gld., najvišja pa še enkrat toliko, t. j. 1600 gld.

Mi gg. uradnikom nikakor ne zavidamo njihovih plač, temveč jim privoščimo še boljših, a tirjamo, da omogoči človeška družba tudi nam stanu primerno življenje in nam odkaže vsaj iste plače kakor jih uživajo uradniki XI. do IX. čin. razreda.

Dokler se ti naši zahtevi ne ugodí, misliti moramo, da smatra človeška družba naš poklic malo častnim in najmanjše vrednim, kar bi nas v izvrševanju naših dolž-

nostij znatno oviralo, ker kdo se naj ogreva za stvar, katero merodajni činitelji tako malo cenijo in s preziranjem plačujejo? Kdo naj ostane še navdušen učitelj, če vidi, da se vsak drug posel razmeroma bolje plačuje nego vzgojevanje in naobraževanje človeštva?

Bo-li človeštvu na korist, ako se idealizem v nas popolnoma zaduši, ako se iz učiteljskega stanu izsilijo vse boljše moči in se istemu posvetijo le oni elementi, ki vsled raznih vzrokov niso mogli dobiti boljše službe? Bo-li človeška družba kaj pridobila, ako bodo v šoli delovali sami „najemniki“, sami kruholovci, ki bodo svoj posel opravljali le mehanično, samo da vsaj na videz zadostijo postavnim tirjavam? Bi bila to še šola, kakor jo tirjajo Komensky, Pestalozzi, Slomšek in drugi znameniti pedagogi, bi-li mogla taka šola zadostiti nalogi, kakoršno ji določa sedanji šolski zakon? Ne in stokrat ne!

Če kje, velja pri nas izrek: vsakdo ne velja za učitelja, ampak pravi učitelj se mora roditi. Dajte torej učiteljem tako plačo, da bodo mogli dostojno živeti, da se bo vsakdo, ki bo čutil v sebi poklic, posvetil temu, in da bodo oblastnije mogle izraziti le najboljše moči.

Če so uspehi šole že sedaj pri teh žalostnih razmerah tako vidni, koliko bolj bodo šele tedaj, če bodo v njih delovali zadovoljni, izborni naobraženi učitelji, polni navdušenja.

Če se nam odkažejo dostojne plače, bo tudi v nas sedaj oživela že umirajoča vera v ideale, z ljubeznijo se bomo prijeli svoje svete naloge, in uspehi ne bodo izostali.

Za nas potrošeni denar ne bo zavržen, temveč bo z boljšo šolo donášal človeški družbi največji dobiček.

Naravnost neprecenljive so pa koristi, katere bi imel naš slovenski narod od dostojno plačanih učiteljev in od boljše šole. Če komu, je potrebno vsestransko naobraževanje našemu revnemu, v kulturi zaostalemu narodu, da se ojači in osamosvoji ter ne utone v morju obdajajočih ga sovražnikov.

Gg. poslanci! Na Vas bo sedaj, da v dejanju pokažete, kako cenite našo kulturno delo, da dokažete kot udje človeške družbe, koliko Vam je za vesoljno človeško naobrazbo, da kot člani in poklicani voditelji slovenskega naroda izrečete, naj dobi li naš narod boljšo naobrazbo, ali naj na veke zaostane za drugimi, da ostane večni hlapec in se mu nikdar ne izpolni želja, biti na svoji zemlji svoj gospod.

Gg. poslanci! Vi ste glasovali za izboljšanje plač deželnih uradnikov, dasiravno ste dobro vedeli, da bo malokateri Slovenec te dobrote deležen; sedaj pa, ko se urejuje plača učiteljev cele dežele, pridemo i mi na vrsto, ki smo Vaši, ki največ storimo za narod naš, ki med narodom živimo in ga v vseh strokah podpiramo; naša plača ostane do malega le v narodovih rokah.

Skoraj vsak izmed Vas, gg. deželni poslanci, toži pri svojih poročilih, da je razmerje v deželnem zboru tako, da ne morete ničesar doseči v kulturne namene svojih volilcev, tukaj se Vam ponuja prilika, da narodu znatno pomagate na drug način.

Izgovor, kaj poreko volilci, naj Vas nikakor ne plaši, saj bo imel od boljše šole vsakdo posebno korist. Kaj pa naj poreko, če se dajejo podpore za šport in druge stvari, ki jim ničesar ne koristijo?

Tudi to naj Vas, gg. poslanci, ne moti, da nas je mnogo. Mi tega nismo sami krivi. Kje pa drugod dobivajo uslužbenci radi tega manjšo plačo, ker se jih mnogo

potrebuje? Če se dobi za puške, topove, za šport in vse drugo vedno denar, kolikor ga je treba, zakaj bi ga za nas ne bilo, zakaj bi se hotelo štediti ravno pri nas, kjer bi se štedljivost kruto maščevala nad celim narodom, nad vso državo?

Zaupljivo se torej obračamo do Vas, da nam z ozirom na naše preimenitno kulturno delovanje že v prihodnjem zasedanju deželnega zbora izposlujete in nakazete dostojne plače, ki nas ne bodo več poniževale pod najnižje vrste uradnikov.

Dovoljujem si pa Vas pri ti priliki še posebno prositi, da se z vso močjo uprete ureditvi naših plač po krajevnem sistemu.

Da isti ni nikakor opravičen, sem dokazal že poprej, a stvar ima še drugo žalostno stran.

Kakor je pokazala zadnja uvrstitev šol iz III. v II. plačilni razred in pa razdelitev draginjske doklade, skrbi večina deželnega zbora v prvi vrsti le za zgornji in srednji Štajer, dočim se spodnjega Štajerja kolikor mogoče le malo spomni. Zakaj dela tako, nam pove dovolj jasno dejstvo, da je v Celju mestna šola v I., okoliška pa v II. plačilnem razredu.

Ako torej hočete, da bomo mi v isti meri deležni izboljšanja kakor naši nemški tovariši, delujte na to, da se odpravi krajevni in uvede osebni plačilni sistem.

Naravnost smešen je izgovor, da bi potem učiteljem manjkalo nagona k točnemu izvrševanju svojih dolžnosti, kakor da bi se službe na šolah z boljšo plačo res oddajale le zaslužnim učiteljem, ki so poprej uživali plačo nižjega reda.

Gospoda moja! Očrtal sem Vam kratko naše narporno delovanje, našo korist za vesoljno človeštvo, odkril sem Vam naše bedno življenje ter povedal, česa želimo. Če sem govoril dovolj jasno in dovolj prepričevalno, bodo pokazala Vaša dejanja. Dal Bog, da bi bila ista v prid naroda našega in cele države.

Jezikov nauk v prvem šolskem letu.

(Jakob Dimnik.)

(Dalje.)

Položite roki na glavo — položi! Roki na — klop! Roki pred — se! Roki na klop! Ploskajte z rokama — ploskni! Primite se za nos — primi! Roki na — klop! Roki pod — klop! Roki na — klop!

Glejte na-me — glej! Glejte proti durim — glej! Glejte v okno — glej! Prikimajte z glavo — kimaj! Odkimajte z glavo — odkimaj! Poglejte v peč — glej! Zasmējajte se vsi obenem! Vidite, koliko že znate!

(Te in enake vaje dela učitelj z otroci vred. Take vaje se ponavljajo vsaki dan, posebno kadar so otroci utrujeni ali nepazljivi.)

Vi hodite zdaj v šolo. Otrok, ki hodi v šolo, se imenuje šolar. V šoli se učite, zato se imenujete tudi učenci. Kaj si torej ti, ker hodiš v šolo? Šolar sem. Kaj si zato, ker se učiš? Učenec sem. Kaj si ti, Anica J.? Učenka sem. Recite vsi dečki: „Učenci smo.“ Ve, deklce: „Učenke smo.“

Kdor hodi z vami v šolo, ta je vaš součenec (součenka) I. Imenuj mi kakega součenca! J. je moj součenec. R., imenuj mi kako součenko! K. je moja součenka. itd.